

YTTRANDE

1998-09-14

Fiskeriverket

Hem

Biologisk mångfald... »

Om CBM »

Utbildning »

Seminarier

Mångfaldskonferens

Publikationer »

Nyhetsarkiv

För press

Kontakt »

Länkar

Internt

Fiskeriverkets förslag till policy för utsättning och spridning av fisk

Centrum för biologisk mångfald (CBM) har beretts tillfälle att inkomma med synpunkter på rubricerad remiss (Dnr 128-1256-97).

Allmänt

I stort förefaller föreliggande policy-förslag väl genomtänkt och hänsyn har tagits till den mängd förordningar och styrmedel som reglerar ämnet i fråga. Dessa regelverk överensstämmer inte alltid sinsemellan och tolkningen av politiska beslut, samt tillämpningen av internationella åtaganden, komplicerar bilden ytterligare. Förhoppningsvis kan verkets policy bidra till att råda bot på vissa allvarliga missförhållanden som föreligger idag (se 1.2.2 nedan).

I policy-förslaget ligger tonvikten på laxfisk och det fåtal övriga arter som idag hanteras av fiskerinäring och vattenbruk. CBM anser det dock viktigt, ur naturvårdssynpunkt, att även värmandet av icke-kommersiella och mer triviala arter betonas.

Beträffande de genetiska aspekterna skulle texten vinna på att två färska dokument i Naturvårdsverkets rapportserie beaktas: Såväl "Övervakning av biologisk mångfald på gennivå" (rapport 4824) som "Genetisk särprägel hos svenska populationer av växter och djur" (rapport 4848) behandlar frågor som är av hög relevans för Fiskeriverkets policy.

"Splejk" omnämns på flera ställen i förslaget men det bör framgå för lekmän att termen står för en artificiell hybrid mellan kanada- och bäckröding (även i ordlistan). Denna variant är inte en GMO i juridisk mening men det betonas allt oftare i dagens gen-etik-debatt att det är effekten, inte förädlingsmetoden, som riskbedömningen skall fokusera sig på. Detta uppmärksammar också förslaget (6.4.3). När man med artificiella korsningar eftersträvar specifika egenskaper som köldresistens och tillväxt (i splejk-fallet) skulle avkomman rent principiellt kunna jämföras med en genetiskt modifierad organism. CBM stödjer därmed Fiskeriverket i dess uppfattning att tillstånd för utsättning av sådana "transgena" fiskar ej skall utfärdas.

Nedan följer synpunkter och, i förekommande fall, förslag till smärre ändringar under respektive punkt i policy-förslaget.

1.2.1 Nationell lagstiftning

Artskyddsförordningen (SFS 1998:179), som lagstadgar art- och habitatsdirektivet (92/43/EEG), bör omnämnas under denna rubrik då förordningen direkt reglerar hantering av t.ex. värlekande siklöja och mal.

1.2.2 Internationella konventioner och EG-direktiv

Intressant (och förvånande!) att notera är att den numera helt oreglerade svenska importen/hanteringen av levande exotiska kräftor, även från tredje land, strider mot samtliga de konventioner och lagar som förslaget åberopar under denna rubrik. Beträffande det nationella planet kan konstateras att de hävdade kräftrestriktionerna motverkar de mål och åtgärder som presenteras i såväl Fiskeriverkets aktionsplan för biologisk mångfald som i Naturvårdsverkets åtgärdsprogram för flodkräfta. Kräftimporten överensstämmer ej heller med den "försiktighetsprincip" som formuleras i propositionen om Hållbart fiske och jordbruk (Prop. 1997/98:2). Detta missförhållande bör således korrigeras, oavsett om Fiskeriverkets föreslagna policy fastslås.

4.1 Lokala stammar

Kunskapen om fiskars populationsgenetik har ökat väsentligt, men endast för en handfull kommersiellt intressanta arter. Beträffande den stora majoriteten av Sveriges fiskfauna är populationsgenetiken i det närmaste helt okänd. Proteinelektrofores är inte att betrakta som en "ny" analysmetod. Tiselius fick Nobelpriset redan för 50 år sedan, för sin forskning om just proteinelektrofores.

Att bevara många lokalt anpassade bestånd innebär inte i sig att artens överlevnadschanser på lång sikt förbättras, åtminstone inte om den genetiska variationen inom bestånden är låg. I generella termer förutsätter "buffertkapacitet" mot föränderliga miljöbetingelser ett visst mått av heterozygoti inom populationen. Detta för att nya selektionsfaktorer skall kunna producera viabla genotyper ut det "gamla" urvalet. Däremot kan lokal anpassning och variation mellan populationer ses som en genetisk resurs ut ett mänsklig nyttjande-perspektiv, t.ex. för förädlingsarbete i odling, även om respektive bestånd uppvisar hög grad av homozygoti.

5.2.1 Återintroduktion

Det bör påpekas att de utdöenden vi observerar oftast har antropogena orsaker men att de även ibland kan återspegla en naturlig metapopulationsdynamik, speciellt för randpopulationer vid en arts geografiska gränser. Det framgår inte tydligt av förslaget om Fiskeriverket ämnar

UPPSALA
UNIVERSITET

skilja på dessa företeelser. Det här är en komplicerad fråga, men teoretiskt kan ju faktiskt naturliga utdöenden ske även i "skadade" vatten. Återintroduktion kan i bästa fall öka förutsättningarna för (inte "säkerställa") hotade arters existens.

6.1 Mål och medel

I de fyra övergripande målen har utsättning som naturvårdsåtgärd fallit bort. I mål 2 listas syften med avsiktliga fiskutsättningar men dessa berör endast rekreation och fiskerinäring. Vissa rödlistade arter som nissöga och grönlång är ointressanta för dessa ändamål men har dock fått egna åtgärdsprogram där möjliga ex situ-åtgärder omnämns.

6.4.2 Kvalitetsnormer vid utsättning av fisk

Det blir högst godtyckligt att i konkreta siffror uttrycka minimiantalet avelsfisk för ett visst ändamål. CBM inser dock behovet av kvantifieringar ur praktisk synvinkel. Siffran 50 grundar sig på genetiska modelleringar ("50/500-regeln") av ideala (= icke-existerande) populationer och hur mycket inavel per generation man anser sig ha råd med. I verkligheten skiljer sig förmodligen founder-individernas genotypfrekvens så mycket mellan avelspopulationer att siffror endast kan bli schablonmässiga. Likaså är den effektiva populationsstorleken (N_e) svår att skatta. Det är inte alls säkert att N_e ökar för man kompenserar en redan skev könskvot genom att öka antalet hos det individrikaste könet. Om de nytillsatta individerna är tillräckligt närbesläktade så kan, tvärt emot syftet, den effektiva populationsstorleken minska!

Beslut i detta ärende har fattats av föreståndaren Urban Emanuelsson efter beredning av Mats Höggren.

[Tillbaka >](#)